

Een startpunt voor taalbewustzijn

DE LEERLING ALS PARTNER IN TAALDIDACTIEK!

Begrijp je je eigen taalleerproces? Dan word je een betere (en meer gemotiveerde) taalleerder. Als docent streef je ernaar leerlingen actief te betrekken en hen te laten nadenken over hun ontwikkeling. En leerlingen zijn het daarmee eens: ‘Mevrouw, waarom doen we dit?’, of ‘Hoe moet ik dat nou in mijn hoofd krijgen?’. Dat is een mooi startpunt om jouw keuzes ten aanzien van het taalleerproces met hen te delen, met als doel meer grip op het leren, en meer plezier.

In deze werkvorm geef je een goed door-dachte les, stelt naderhand (vak)didactische vragen over je onderwijs en vraagt leerlingen naar hun ervaringen. De uitkomsten van dit mini-onderzoek vormen samen met een didactische verantwoording de basis voor een echte didactiekles: waarom pakt jullie docent het eigenlijk zo aan, welk effect heeft dat op het leren en wat vinden jullie daarvan?

Hoe ga je te werk?

- 1 Bereid een les tot in de puntjes voor. Noteer bij de lesonderdelen welke taaldidactische keuzes je hebt gemaakt en (kort) welke theorie daarachter schuilt. Maak hierbij gebruik van een (vak)didactisch handboek, om je kennis op te frissen of aan te scherpen (zie bronsuggesties). Enkele goedgkeuzen didactische uitgangspunten kunnen al voldoen.
- 2 Stel een enquête op waarin je bij elke didactische keuze minimaal één vraag opstelt. Open vragen, meerkeuzevragen, het mag allemaal, maar voorkom

suggestieve vraagstelling. Stellingen mogen wel. Denk bij inductieve grammatica-instructie bijvoorbeeld aan een stelling als *Ik leer het meest als mijn docent grammatica eerst helemaal uitlegt voordat we ermee gaan oefenen* (antwoorden op een vierpuntschaal). Bij doeltaal-leertaal vraag je leerlingen te reageren: *Als de les in het Duits is: (A) word ik vrolijk; (B) word ik onzeker; (C) zie ik waarvoor we eigenlijk Duits leren; (D) word ik gestrest*. Of gebruik een open vraag waarin je advies vraagt: *Wanneer we in de klas Duits spreken, helpt het mij als...* Het is belangrijk om niet alleen inhoudelijke vragen te stellen. Vraag ook naar de beleving van leerlingen.

- 3 Geef de les, maar nog zonder je didactische keuzes te expliciteren. Maak eventueel een video-opname. Neem de voorbereide enquête aan het einde van de les af.
- 4 Ontwerp op basis van de uitkomsten een didactiekles waarin je stilstaat bij jouw aanpak, de achterliggende theorie en de antwoorden van je leerlingen. Zorg ervoor dat ze iets te beleven hebben. Laat bijvoorbeeld klassikaal de antwoorden op de enquête voorstellen, herhaal ter illustratie nog een klein stukje instructie van je vorige les of doe een kort experiment. Je kunt ook een videofragment van de vorige les tonen waarin de leerlingen zichzelf zien deelnemen aan het onderwijs.
- 5 Geef de didactiekles. Vraag leerlingen ten slotte minstens twee zaken te noteren die ze geleerd hebben over (taal)leerprocessen. Wat betekent dit voor hun eigen leeraanpak? Wat vonden ze van de didactiekles? Wordt het vak bij-

Doelstelling: Leerlingen (en leraar) werken aan taalbewustzijn, waardoor leerplezier, affiniteit met het vak en leerrendement vergroot kunnen worden

Taal: Alle vreemde talen en Nederlands

Niveau: Klas 2 tot en met 5, alle niveaus

Tijd: 100-120 minuten (twee hele lessen met een tussenliggende enquête)

Benodigheden: Enquête (op papier of online), eventueel (vak)didactische handboeken

voorbeeld interessanter, heb je er iets aan voor andere vakken, weet je beter wat je doet, of begrijp je je docent beter? Met deze aanpak als basis kun je verschillende didactische principes aan de orde laten komen. Tip: geef je leerlingen soms de opdracht je te observeren en didactische feedback te geven (*Wat deed ik? Welk effect had dat? Tips?*).

Er zijn talloze manieren om met leerlingen de wereld van de (vreemde)talen-didactiek te verkennen. Aan de hand van theorieën, documentaires, experimenten en voorbeelden kun je hen meenemen, taalbewuster maken en vaak ook enthousiasmeren. Jouw didactische keuzes en achterliggende theorie vormen zo de inhoud van je les. Dat is waardevolle taalkundige vakinhoud. Bovendien worden leerlingen actieve partners in het leerproces. ■

Anna Kaal & Sebastiaan Dönszelmann

Deze en andere werkvormen zijn ook te vinden op <www.taalwijs.nu>.

Enkele geschikte vakdidactische handboeken: *Handboek doeltaaldidactiek: Taalverwerving en doeltaal-leertaal* (Dönszelmann, 2024); *Handboek vreemdetalendidactiek: Vertrekpunten, vaardigheden, vakinhoud* (Dönszelmann, Van Beuningen, Kaal & De Graaff, 2020); *Vaardig met vakinhoud: Handboek vakdidactiek Nederlands* (Van der Loo, Van Rij, Dera & Gubbels, 2023).